

[B] WAARTOE LEIDT DE MADDENS-DOCTRINE?

In de allerlaatste zin van zijn boek *Omfloerst separatisme?* is de Leuvense politicoloog Bart Maddens helder over zijn einddoel: “Als de Franstaligen blijven volharden in hun ‘non’, dan zal dat enkel maar leiden tot een ultieme communautaire blokkering. Op dat moment moet Vlaanderen klaar staan om zélf te nemen waar het recht op heeft, waar zoveel generaties flaminganten voor hebben gestreden, en wat vandaag meer dan ooit voor het grijpen ligt: de soevereine Vlaamse staat.” Het hele boek is in feite een pleidooi om de onafhankelijkheid van Vlaanderen af te dwingen. Maddens heeft daarvoor een eigen strategie ontwikkeld. Vlaanderen moet zich niet opstellen als vragende partij voor een verdere hervorming van de Belgische staat, vindt hij. Eerder moet het wachten tot de Franstalige Gemeenschap bij Vlaanderen komt aankloppen als ze geld nodig heeft. Dan zit Vlaanderen in een sterke onderhandelingspositie. Intussen moet de Vlaamse Regering haar eigen bevoegdheden maximaal gebruiken, binnen het wettelijk uitgetekende kader.

Deze strategie, die ietwat overtrokken tot “Maddens-doctrine” werd bestempeld, is in feite ontstaan via een opiniestuk in *De Standaard* op 3 maart 2009, precies op de tiende verjaardag van de vijf Vlaamse resoluties die het Vlaams Parlement goedkeurde inzake de staatshervorming. In die vijf

resoluties formuleerde het Vlaamse Parlement wat de Vlaamse eisen waren die het zou verdedigen bij een volgende hervorming van België. De eerste resolutie vraagt coherente bevoegdheidspakketten voor elke deelstaat en behoud van de solidariteit tussen gewesten, “op basis van objectieve, duidelijke en doorzichtige mechanismen en omkeerbaarheid”. In de tweede resolutie drukt het Vlaamse Parlement zijn wil uit om de volledige bevoegdheid te krijgen over zowel gewest- als personenbelasting. De derde resolutie heeft te maken met Brussel. Twee onderdelen van de derde resolutie zijn in 2001 gerealiseerd in het Lambermontakkoord: de Brusselse leden van het Vlaams Parlement worden rechtstreeks verkozen, en de beide taalgroepen krijgen op alle Brusselse niveaus een gegarandeerde vertegenwoordiging. Daarnaast wil het Vlaamse Parlement nog steeds dat een aantal gemeentelijke bevoegdheden aan het Brusselse Gewest worden overgedragen, en dat de negentien gemeenten die deel uitmaken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest fuseren. De vierde resolutie stelt dat Vlaanderen de bevoegdheid zou moeten krijgen te beslissen over gemeente- en provinciebeleid, buitenlandse handel (voor deze twee beleidsdomeinen is Vlaanderen inmiddels bevoegd), gezondheids- en gezinsbeleid, werkgelegenheid en wetenschap en technologie. De vijfde en laatste resolutie herinnert aan het territorialiteitsbeginsel. Vlaanderen eist administratief toezicht op de Brusselse randgemeenten en vraagt inspraak in de samenstelling van enkele controleorganen.

De stelling van Maddens om geen nieuwe stappen te zetten zolang de Franstaligen niet bereid zijn om serieus te praten, werd na de verkiezingen door N-VA en een deel van de CD&V dankbaar aangegrepen om in het nieuwe Vlaamse regeerakkoord niet al te veel woorden vuil te maken aan eisen inzake (Belgische) staatsvorming. Ook viel op dat met name federale CD&V'ers openlijk hun afkeer uitten en ronduit spraken van een “verrottingsstrategie”.

In zijn boek is Maddens — terecht — erg kritisch over de staats- en kieswethervormingen onder Paars. Daar werd in feite de kwestie-Brussel-Halle-Vilvoorde geboren en werd aan de meeste Franstalige financiële eisen voldaan. Maddens maakt zich vrolijk over sommige Franstalige politici en commentatoren, die van een onafhankelijk Vlaanderen een tweede Noord-Korea willen maken, een internationale paria.

Opvallend is ook dat Maddens het niet begrepen heeft op Bekende Vlamingen die zich uitspreken tegen separatisme en voor België. Vanuit zijn academische achtergrond in de eenzaamheid van zijn studeervtrek laat Maddens geen spaander heel van sommige ingrepen, die hij ronduit institutioneel geknutsel noemt: “alle middelen zijn goed om de gammele Belgische boot drijvende te houden. In werkelijkheid zinkt die steeds verder weg in een moeras van institutionele klungelarij en bricolage. Voor mij niet gelaten.”

Het is de achilleshiel van Maddens. Het is ongetwijfeld juist dat vanuit een zuiver academisch standpunt bekeken, de opeenvolgende stappen in de staatsvorming van een unitair naar een federaal land voor veel kritiek vatbaar zijn. Telkens moesten immers uiteenlopende wensen en belangen worden verzoend. Het feit alleen al dat er zowel “gewesten” als “gemeenschappen” werden geschapen, maakt van België een vrij uniek land. De in de grondwet opgenomen beschermingsmaatregelen ten gunste van de Franstalige minderheid hebben ook als gevolg dat er vanaf 1970 telkens grote meerderheden tot stand moeten komen om opnieuw te sleutelen aan de instellingen. Maddens wijst er terecht op dat een eventuele splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde niet behoort tot de basisprincipes waarover moet worden beslist in consensus. Toch weet de politicoloog Maddens perfect dat een loutere toepassing van de meerderheidsregel België voor zware politieke problemen zal stellen. De auteur citeert onder meer de abortuswetgeving waar inderdaad werd gestemd door meerderheid tegen minderheid. Maar in tegenstelling tot abortus is de problematiek rond Brussel-Halle-Vilvoorde (door de schuld van Paars) erg nauw verbonden met het samenleven van Vlamingen en Franstaligen. De politieke realiteit — en dat weet Maddens maar al te goed — bepaalt dat over de splitsing wel een consensus noodzakelijk is.

In het verleden zijn alle veranderingen tot stand gekomen met erg grote democratische meerderheden waarbij geen van de drie partijen (Vlaanderen, Wallonië en Brussel) zich fundamenteel gekrenkt of vernederd voelde. De vraag is dan ook of Maddens geen mooie theoretische en wetenschappelijke strategie voorstelt, die in de praktijk van het Belgische politieke leven onrealiseerbaar is. De zaken zijn

zodanig geëvolueerd dat we naar de kern van het probleem gaan: willen we nog samenleven in dit land en zijn we bereid daarvoor een aanvaardbare prijs te betalen?

Maddens kiest voor een andere strategie: Vlaanderen zal onafhankelijk worden omdat de Franstaligen ofwel niet willen praten ofwel compleet onredelijke eisen stellen. Het lijkt voor steeds meer Vlamingen een aanlokkelijke gedachte. In het boek lanceert Maddens een interessante gedachtegang. Volgens hem is het Vlaams-nationalisme een “ideologische kameleon, die zich steeds opnieuw aanpast aan het heersende opinieklimaat”. Toch weet ook een academicus als Maddens dat de geschiedenis aantoont dat het politieke bedrijf erg onvoorspelbaar is. Er kunnen soms externe factoren opduiken (de huidige financiële crisis is er een voorbeeld van), waar Vlaanderen en ook België geen vat op hebben en die alle blauwdrukken van tafel vegen. Al met al heeft de kunstmatig gecreëerde Belgische staat zich sinds 1830 als een “overlever” bewezen dankzij de kunst om compromissen te sluiten. Vlamingen, Walen en Brusselaars zijn geen revolutionair volk en schrikken op het laatste moment meestal terug om alle bruggen op te blazen. Zal het in de komende jaren anders zijn? Afspraak in 2019: dan zijn de vijf resoluties van het Vlaams Parlement meerderjarig geworden. Hoe ver zouden we dan zijn?

JOS BOUVEROUX

BART MADDENS, *Omfloerst separatisme?*, Pelckmans, Kapellen, 2009, 176 p.
